

Matvalget

Rapport Pilot del 2, Matvalget og St. Hanshaugen

Rapport fra videreføring av pilotprosjekt for innføring av økologisk mat i barnehagene i Bydel St. Hanshaugen, med mål om 50% økologisk mat innen utgangen av 2018, samt kursing av alle barnehagene i KM2020.

Prosjektet var et samarbeid mellom Bydel St. Hanshaugen ved ernæringskonsulent Lars Magnus Ottersen og veiledningstjenesten Matvalget. Prosjektet var finansiert av Matvalget og Bymiljøetaten (tildeling i svarbrev med ref. 17/14649-9).

Resultat og kort vurdering av måloppnåelse

Prosjektet har lyktes med å øke forbruket av økologisk mat i barnehager i Oslo til 35% i én bydel. Det er samtidig utarbeidet en modell for innføring som er overførbart til andre bydeler. Målet om 50% økologi ble ikke nådd for alle barnehagene i bydelen, og Matvalgets vurdering er at 50% økologi i flere av barnehagene er mulig innen dagens vareutvalg og kostpengebudsjett, men vil kreve sterkere forankring blant alle ansatte og veiledning over tid for å innarbeide gode matrutiner.

Innføring i KM2020 har på generelt grunnlag passet bra inn i opplegget og metodikken til Matvalget med fokus på bærekraftige måltider. Men da oppstart av målinger og innføring av KM2020 ikke var forankret i bydelen eller i den enkelte barnehage, grunnet prosjektstopp fra bydelens side (høsten 2018), antar vi at det er mindre sannsynlig at barnehagene vil følge opp og faktisk gjennomføre målinger på matsvinn.

Gjennomførte aktiviteter

Videreføring av tiltak fra prosjektets del 1:

Utarbeiding av sesongmenyer (vår og høst) og innkjøpslister med varenummer på økologiske varer	Gjennomført
Innsending av prognoser for økologiske innkjøp til leverandør Cater Drammen for hver meny	Gjennomført
Testing av menyer på matgruppesamlinger	Gjennomført
Tall på økologiske innkjøp sendes bydelen fra Cater Drammen rutinemessig	Gjennomført. Bydelen vil få økotall fra UKE i stedet for fra Cater når prosjektperioden avsluttes.

Nye tiltak i pilot del 2:

Matvalget

Tilrettelagt veiledning fra Matvalget om matlaging i praksis i hverdagen*: Oppfølging i enkelte av barnehagene med fokus på matlaging i barnehagehverdagen og maten som pedagogisk verktøy, og inkludere veiledning om matsvinn og måling av matsvinn (veiledning i 7 barnehager á 2 avdelinger over 3 dager). Denne oppfølgingen skal evalueres.	Gjennomført, inklusive innføring om KM2020 og utdeling av vekter for måling av matsvinn.
Oppfølging samarbeid og varelinjer med eventuell ny leverandør når ny innkjøpsavtale for Oslo kommune er inngått	Gjennomført (ingen endringer ettersom Cater fikk avtalene)
Tilpasse menyer og innkjøpslister til eventuell ny leverandør	Ikke relevant
Sikre varige resultater: Innarbeide rutiner i bydelens måltidsplanlegging for økologisk mat i meny og innkjøpsliste, og registrering av andel økologisk mat hvert kvartal	Gjennomført
Overføring til andre bydeler:	
Invitere barnehageansvarlige fra andre bydeler til hospitering	Gjennomført, ingen takket ja
Dele menyene og informasjon om prosjektet/modellen til andre bydeler og politikere	Gjennomført på barnehagenett og gjennom informasjonsmøter i forb med KM2020. Avslutningsarrangement med invitasjon til politikere planlegges i mai 2019.
Samarbeide med andre bydelers barnehageansvarlige om meny, varelinjer, osv i forb med nye innkjøpsavtaler	Ikke gjennomført. Dialog og videre samarbeid med andre bydeler er startet opp og videreføres i 2019 gjennom KM2020-prosjektet.
Veilederne fra Matvalget deltar på KM2020 kurs	Gjennomført

Resultater

1. Andel økologisk mat august - desember 2018

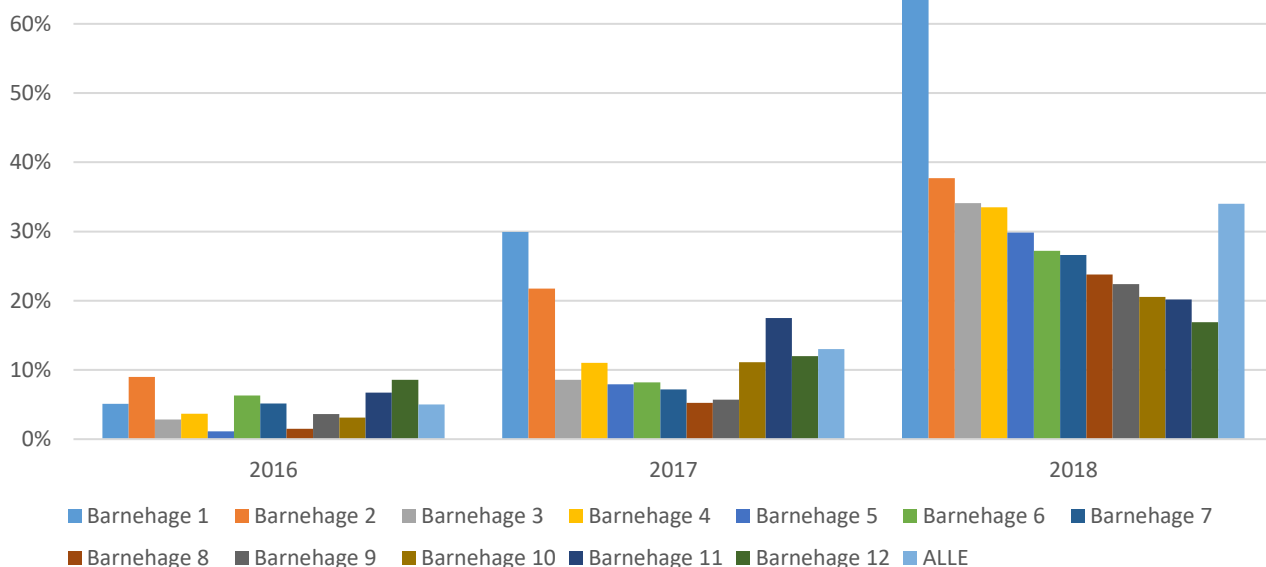
Se figur og graf under. Tallene er basert på innkjøpsstatistikk fra Servicegrossistene. Barnehagene skal ifølge Oslo kommunes innkjøpsavtaler kjøpe all mat fra denne leverandøren.

Økologiandelen har økt drastisk gjennom prosjektet og ligger jevnt over 30% for barnehagene totalt i 2018, også i periodene det ikke har vært aktiv veiledning fra Matvalget. Én barnehage kjøper over 60% økologisk mat. Ingen barnehager kjøper mindre enn 15% økologisk.

Totalt har innkjøp av økologisk gått fra å være ca 40 000kr/år til å være ca 400 000kr/år for disse barnehagene, det vil si en tidobling i omsetningen av økologisk mat kjøpt inn fra disse 12 barnehagene.

Matvalget

Økologiandel barnehager i St.Hanshaugen
(andel av innkjøp*)

	2018		
	Innkjøp total, kr	Innkjøp økologi, kr	Andel økologi
Barnehage 1	261 589	166 585	64 %
Barnehage 2	75 865	28 602	38 %
Barnehage 3	59 096	20 148	34 %
Barnehage 4	93 084	31 166	33 %
Barnehage 5	41 453	12 379	30 %
Barnehage 6	102 214	27 810	27 %
Barnehage 7	101 967	27 127	27 %
Barnehage 8	131 453	31 255	24 %
Barnehage 9	92 218	20 668	22 %
Barnehage 10	81 702	16 796	21 %

Matvalget

Barnehage 11	133 678	26 962	20 %
Barnehage 12	85 104	14 398	17 %
ALLE	1 259 423	423 898	34 %

2. Økologiske innkjøp og økonomi

Matvalget har gjort et overslag på kostpenger per barn i måneden som brukes. Kostpengene som tas inn fra foreldre i Oslo kommune er kr 175 per barn i måneden.

- Alle barnehagene unntatt to bruker mindre enn budsjett (126 – 171kr/mnd/barn).
- Av de to som bruker mer enn kostpengebudsjettet, er den med høyest økoandel (185kr/barn/mnd), dvs 10kr over budsjett per måned.
- Den barnehagen med lavest andel økologisk er også den som bruker mest penger per barn i måneden (209kr/barn/mnd og dermed 34kr over budsjett). → ikke sammenheng mellom økt økoandel og økt kostpengepris. Gode rutiner og planlegging av meny og måltider er avgjørende.

3. Menyer med økologiske varenummer for tre sesonger tilgjengelig på Oslos intranettportal for barnehager

Ja, disse er tilgjengelige. I møte med andre bydeler, er det mange som har sett, lastet ned og noen som har tatt i bruk menyene.

4. Bydel St. Hanshaugen og Matvalget har sendt invitasjon til fem utvalgte bydelsutvalg med tilbud om å presentere modell og resultater i møte hos bydelsutvalgene

Matvalget har, samtidig som dette prosjektet, gjennomført rekruttering og informasjonsmøter med barnehageledere i flere bydeler. Våren 2019 jobbes det videre med å rekruttere bydeler til å være med på helhetlige satsninger knyttet til Et bærekraftig måltid og menymodellen fra Bydel St. Hanshaugen.

Generell vurdering

Prosjektet har lyktes med å øke forbruket av økologisk mat i barnehager i Oslo til 35% i én bydel. Det er samtidig utarbeidet en modell for innføring som er overførbart til andre bydeler. Målet om 50% økologi ble ikke nådd for alle barnehagene i bydelen, og Matvalgets vurdering er at 50% økologi i flere av barnehagene er mulig innen dagens vareutvalg og kostpengebudsjett, men vil kreve sterkere forankring blant alle ansatte og veiledning over tid for å innarbeide gode matrutiner.

Veiledningen ute i hver enkelt barnehage over flere dager har gitt resultater og er en forutsetning for å klare å øke andelen økologi, jobbe med matsvinn og å lage mer mat fra bunnen av. Det er varierende og ulike utfordringer i barnehagene, som manglende oversikt over oppskrifter, innkjøpsportal, kjøkkenfasiliteter eller feiltolkninger av regler fra Mattilsynet. Tre dagers veiledning er nok til å skape noen endringer, og Matvalget har i enkelte barnehager opplevd svært store positive endringer i holdning til det å lage mat og å bruke bærekraftige ingredienser. Samtidig opplever vi at barnehager med utfordringer med matlagingen kreves mer for å klare å omsette holdning til etablerte nye, gode og varige rutiner/handlinger.

Selv om prosjektet og fellesmenyene er forankret i bydelen gjennom ernæringsrådgiverstillingen, og barnehagene skal følge fellesmenyen for bydelen, er det ikke alle som gjør dette. Oppskriftene har fungert generelt bra, men i noen barnehager velger man å ikke følge oppskriftene for eksempel fordi enkeltansatte

Matvalget

har personlige oppfatninger og ønsker å gjøre ting på en annen måte. Dette kunne vært løst ved en sterkere forpliktelse for barnehagen som helhet, for eksempel gjennom en intensjonsavtale, som kan brukes for å følge opp ansatte som ikke forholder seg til prosjektet og bydelens matpolitikk. I fremtidige liknende prosjekter anbefaler Matvalget at den enkelte barnehage(leder) involveres og at det skrives en intensjonsavtale.

Innføring i KM2020 har passet bra inn i opplegget med bærekraftige måltider. Oppstart av målinger og innføring av KM2020 ikke var forankret i bydelen eller i den enkelte barnehage, noe som gjør det mindre sannsynlig at barnehagene vil faktisk sette i gang og gjennomføre målinger.

Praktisk veiledning som er integrert i barnehagedagen gir lite rom for å jobbe med kunnskap og holdning til økologi blant de ansatte. Slik prosjektet har vært organisert er det kun den ene ansatte fra hver barnehage som deltar i matgruppa, som har deltatt på teorikurs om hvorfor økologi og bærekraft. Det bør vurderes om flere/alle ansatte bør få mulighet til å delta på et slikt kurs. Det bør også være kort tid mellom et slikt kurs og praktisk veiledning, slik at de to sees i sammenheng med hverandre. Personalmøter kan være en viktig arena for å få med alle de ansatte.

Det er gjennomgående at kommunale barnehager i Oslo at mat er området med lavest score i foreldreundersøkelser. Ut fra brukerundersøkelsen er det ikke mulig å vite hvorfor barnehagene scorer lavt, om det skyldes faktisk dårlig mattilbud, eller manglende informasjon om hva som serveres, urealistiske forventninger, eller annet. Gjennom slike prosjekter har barnehagene mulighet til å forbedre mattilbudet og scoren hos foreldrene. Fremtidige prosjekter kan med fordel sette større fokus på foreldrekommunikasjon, og bidra til å hjelpe barnehagene å snakke med foreldrene om maten som serveres og at de jobber med å forbedre tilbudet.